

TN AU § 59 Remiss Tillväxtverket riksintresse industriell produktion

Ärendenummer: TN 2025/289

Arbetsutskottets beslut

1. Tekniska nämndens arbetsutskott beslutar, enligt given delegation från tekniska nämnden på TN 2025-02-12 § 36, att lämna yttrande på remiss från Tillväxtverket via Länsstyrelsen till Regionstyrelsen enligt nedan.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län inkom den 16 december med en remiss från Tillväxtverket avseende beslut om utpekande av riksintresse för industriell produktion för områden i Slite samhälle på norra Gotland. Remissen avser område för anläggningar för cementindustrin i enlighet med 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden. Region Gotland bereds, via Länsstyrelsen, tillfälle att yttra sig kring förslaget om riksintresseanspråk.

Förslaget bedöms påverka flera av Region Gotlands verksamheter. Remissen behöver därför besvaras av tekniska nämnden, miljö- och byggnämnden samt regionstyrelsen. Remisstiden pågår mellan den 16 december och den 28 februari. Länsstyrelsen har beviljat Region Gotland förlängd svarstid till och med den 23 april.

Region Gotland behöver därför hantera remissen skyndsamt och i avvikelse mot gängse rutin. Tekniska nämnden har därför delegerat till nämndens arbetsutskott att besluta om svar vid arbetsutskottets sammanträde den 13 mars 2025, TN § 36 2025-02-12. Även Miljö- och byggnämnden har delegerat till miljö- och byggnämndens arbetsutskott att besluta om svar på remissen den 6 mars 2025, MBN § 6, 2025-02-12. Regionstyrelsen kommer därefter att föreslås besluta om ett samlat yttrande för Region Gotland med omedelbar justering vid regionstyrelsens sammanträde den 22 april 2025.

Området med anläggningar för cementindustrin i Slite på Gotland är sedan tidigare utpekade som riksintresseanspråk för ämnen och mineraler enligt 3 kap 7 § miljöbalken av SGU, Sveriges Geologiska Undersökning. Kopplat till riksintresse industriell produktion finns möjlighet att peka ut område för anläggningar för cementindustrin utifrån 3 kap 8 § miljöbalken och Tillväxtverkets framtagna kriterier för riksintresse industriell produktion.

I överenskommelse med SGU har riksintressemyndigheterna samsyn om att den industriella produktionen bör särskiljas från riksintresseutpekandet för fyndigheterna avseende ämnen och mineraler.

Syftet med beslutet är att förtydliga, förenkla och förbättra tydligheten och skillnaderna i de olika anspråken. Inte att utöka eller förstärka riksintresseanspråken i området. Tillfälle att yttra sig inför beslut ingår som en del av Tillväxtverkets pågående översyn av utpekade områden och dess aktualitet.

Tillväxtverket välkomnar synpunkter på utbredning, tydlighet, konkurrerande intressen och väsentlig information med betydelse vid tillämpning av 3 kap miljöbalken och plan och bygglagen i första hand. Omfattande information om verksamheter, företagsinformation och annat som inte kan härledas till mark- och vattenanvändning och tillämpning av 3 kap miljöbalken undanbedes.

Bedömning

Yttrande:

Länsstyrelsen framhåller att syftet med förslaget inte är att utöka eller förstärka riksintresseanspråken i området. Samtidigt framstår det tydligt av Tillväxtverkets förslag till värdebeskrivning att riksintresseanspråket konkurrerar med och kan ha en negativ inverkan på kommunala, regionala och allmänna intressen som Region Gotland på olika sätt bevakar eller ansvarar för.

Riksintresseanspråkets omfattnings avser konkurrens om mark- och vattenområden inom och utanför anläggningarnas område. Den industriella produktion som riksintresseanspråket avser drivs av en privat aktör. Det är viktigt att den privata näringsverksamheten med stöd av riksintresset inte medges få otillbörlig fördel vid prövning, eller överprövning, i samband med olika typer av myndighetsutövning. Vidare framhåller Region Gotland att det är av väsentlig betydelse att riksintresset inte motverkar en hållbar samhällsplanering och utveckling av Slite samhälle, särskilt då näringsverksamheten i dess nuvarande omfattning redan har svårighet att tillgodose de krav som ställs på verksamheten avseende bland annat buller och miljö kvalitetsnormer för luft och vatten. Näringsidkaren har även i dialog med Region Gotland framför behov om tillkommande bostadsbebyggelse för att möta verksamhetens behov.

Förslaget till riksintresse omfattar mark som Region Gotland äger och där Region Gotland och-/eller tredje part, med Region Gotlands medgivande, äger ledningar för samhällsviktig infrastruktur. Det är väsentligt för Region Gotland att rådigheten över berörd infrastruktur, och möjligheten att förnya densamma, inte påverkas av riksintresset.

Ett beslut om att utpeka ett industriområde i Slite som riksintresse för industriell produktion kan få långtgående konsekvenser för den kommunala infrastrukturen, särskilt vad gäller gatunät och transporter hela Slite området. Det finns också potentiella juridiska intressekonflikter mellan lagstöd för riksintressen enligt miljöbalken (3 kap. 8 §) och kommunens befogenheter att reglera trafik enligt trafikförordningen (1998:1276).

Enligt miljöbalken 3 kap. 8 § ska områden av riksintresse för industriell produktion skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar dess avsedda ändamål. Det innebär att kommunala beslut, exempelvis trafikregleringar, som kan hindra industrins transporter kan ifrågasättas utifrån detta skydd. Samtidigt ger trafikförordningen (1998:1276) kommunen rätt att reglera trafik av miljö-, säkerhets- och framkomlighetsskäl, exempelvis genom hastighetsbegränsningar och viktrestriktioner för att minska olycksrisken, miljözoner och genomfartsförbud för att skydda boendemiljö och luftkvalitet samt prioritering av kollektivtrafik och gång- och cykelbanor, vilket kan påverka vägkapaciteten för industriell trafik. Om kommunen inför trafikregleringar som påverkar industrins transportmöjligheter kan detta leda till juridiska prövningar om åtgärderna påtagligt försvårar för riksintresset.

Detta riskerar att skapa en konflikt mellan behovet av att säkerställa industrins transportmöjligheter och kommunens ansvar att upprätthålla en fungerande och säker trafikmiljö i Slite. Det är därför avgörande att det i den fortsatta planeringen görs en noggrann avvägning mellan riksintresset och lokala samhällsintressen, inklusive kommunens befogenheter att reglera trafiken för säkerhet, miljö och framkomlighet.

Den del av Storgatan i Slite som går genom fabriksområdet berörs av förslag om riksintresse. Vägområdet är i gällande detaljplan, 09-OTH-593, utlagd som allmän platsmark för gata med kommunalt huvudmannaskap. Vägen ägs och driftas av Trafikverket och det pågår en process om indragande av allmän väg för ett överlämnande av drift och underhåll till Region Gotland. Riksintresset får inte motverka att Region Gotland kan fullgöra sitt lagstadgade ansvar som huvudman för allmän plats inom planområdet.

Gränsen till förslaget i den geografiska preciseringen på karta är grov och det är inte möjligt att utröna huruvida tillfartsvägarna Skolgatan och Apoteksgatan som leder till Region Gotlands hamnområde, inom fastigheten Gotland Othem Slite 4:18, och Apotekskajen berörs. Vidare omfattas del av Region Gotlands hamnområde av preciseringen. Varför området ingår i preciseringen framgår inte och detta bedöms kunna begränsa handlingsfriheten vid nyttjande av Region Gotlands hamnområde. Det kan heller inte uteslutas att förslaget till precisering innebär en begränsning för utveckling av Region Gotland hamnverksamhet i Slite och därmed även möjligheter till regional utveckling inom ramen för allmänna intressen.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredrogs av avdelningschef Jenny Iversjö.

Tekniska nämndens arbetsutskott överenskommer att begränsning av Region Gotlands hamnområde inte kan godtas.

Tomas Rådkvist (MP) medges följande protokollsanteckning:

”Jag uppfattar att en del formuleringar i remissvaret inte speglar allvaret i problematiken att göra Slite till ett riksintresse för industriproduktion. Skrivningar som att förslaget ”kan få negativ påverkan” etc borde ändras till ”kommer sannolikt att få negativ påverkan” eftersom det är så som nämnden har diskuterat frågan. Regionen kommer att få problem på många sätt om riksintresset utformas enligt förslag. Även användningen av hamnen riskerar begränsas mycket vilket inte riktigt framgår. Jag hoppas att regionstyrelsen skärper skrivningarna så att problematiken blir tydlig och uppenbar.”

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknikförvaltningen och mark- och exploateringsavdelningen daterad 2025-03-04

Begäran om yttrande över nytt riksintresseanspråk, Länsstyrelsen i Gotlands län, inkommen 2024-12-16

Förslag till: Värdebeskrivning för Riksintresse industriell produktion – Område för anläggningar för framställan av cement i Slite, Region Gotland, Gotlands län, inkommen 2024-12-16

Tekniska nämnden 2025-02-12 (2025-02-12 §36)

Presentation på sammanträde